

Numer
4(44)/2020
ISSN
2081-8033

Puls Regionu

LUBELSKI INFORMATOR UNIJNY

TEMAT NUMERU

**Lubelskie pozytywnie oceniane
przez Komisję Europejską**

AKTUALNOŚCI

Transportowa ofensywa regionu

LUBELSKIE FUNDUSZE EUROPEJSKIE

Unijne środki na ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Spis treści

► Grafika Aktualności, która przedstawia kolaż różnych miniatur wielokolorowych (przedstawiających komputer, telefon, monitor, telewizor, książkę itp.)

Aktualności

- [5] Lubelskie docenione na międzynarodowym festiwalu filmowym EnergaCAMERIMAGE 2020
- [6] Transportowa ofensywa regionu
- [9] Perspektywa lepszej przyszłości
- [11] LUBELSKIE 2030 na ostatniej prostej
- [12] Poznaliśmy Liderów Innowacji 2020!

► Na zdjęciu podczas wideokonferencji Dyrektor Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego Anna Brzyska oraz Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski.

[s. 14] Źródło: UMWL

Temat numeru

- [14] Lubelskie w czołówce wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego

► Na zdjęciu marszałek Jarosław Stawiarski z Beneficjentami trzymającymi pamiątkowe czek w ramach podpisanych umów z Działania 7.1 RPO WL

[s. 17]

Lubelskie Fundusze Europejskie

- [17] Unijne środki na ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego
- [19] Fundusze Europejskie wspierają kształcenie zawodowe w regionie
- [21] Wsparcie na start – preferencyjne pożyczki z Funduszy Europejskich

Lubelski Informator Unijny „Puls Regionu”

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Nakład: 4000 egz.

Wydawca: Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie

ul. Stefczyka 3b, 20-151 Lublin

tel.: (81) 441 67 38, fax: (81) 441 67 40

e-mail: drpo@lubelskie.pl, www.rpo.lubelskie.pl, www.facebook.com/LubelskieFunduszeEuropejskie

Redakcja: Oddział Komunikacji i Promocji RPO, Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym

Fotografie ze spisu treści: ©Piotr Wójcik/UMWL, Marcin Tarkowski, UMWL, adobestock

Okładka: Okładka jest zbiorem zdjęć projektów realizowanych w naszym województwie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego.

Więcej przeczytasz na stronie 14.

Fot.: adobestock.com

Druk, skład i łamanie: Drukarnia Akapit Sp. z o.o.
ul. Węglowa 3, 20-481 Lublin, tel.: (81) 749 00 62 e-mail: sekretariat@drukarniaakapit.pl www.drukarniaakapit.pl, www.facebook.com/DrukarniaAkapit

E-book: Pobierz elektroniczną wersję „Pulsu Regionu”. E-book znajdziesz na stronie rpo.lubelskie.pl w zakładce *Wiadomości – E-publikacje*

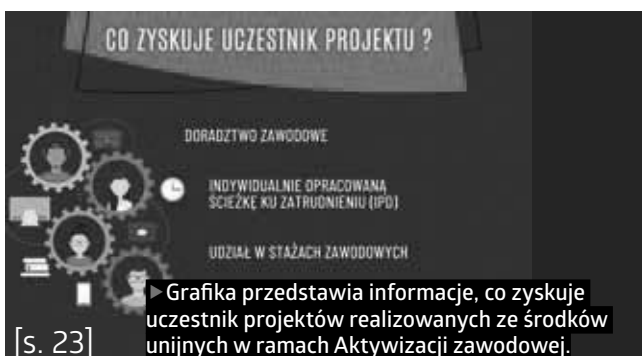

[s. 22]

► Na zdjęciu farma z panelami fotowoltaicznymi

Odnawialne Źródła Energii

- [22] Ponad 101 mln zł z Funduszy Europejskich na OZE dla lubelskiego biznesu!

[s. 23]

► Grafika przedstawia informacje, co zyskuje uczestnik projektów realizowanych ze środków unijnych w ramach Aktywizacji zawodowej.

Aktywizacja zawodowa

- [23] Aktywizacja zawodowa – zaplanowany, dostosowany – Twój projekt na lepsze jutro

[s. 25]

► Zdjęcie przedstawia prace podczas usuwania szkodliwego azbestu z budynku

Usuwanie azbestu

- [25] Jak w województwie lubelskim usuwany jest azbest – rozmowa z Członkiem Zarządu Województwa Lubelskiego Sebastianem Trojakiem

[s. 26]

► Na zdjęciu podczas konferencji marszałek Jarosław Stawiarski oraz Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie Andrzej Pruszkowski

Fundusze a koronawirus

- [26] Tarcza antykryzysowa – działania z Funduszy Europejskich w obliczu pandemii

[s. 27]

► Oficjalne logo Samorządowego Kongresu Gospodarczego II Forum Regionów Trójmorza w Lublinie

Dobre praktyki

- [27] Inicjatywa Trójmorza w regionach Europy Środkowej

*W tym nietatwym dla wszystkich czasie,
zapomnijmy choć na chwilę o tym, co budzi nasz
niepokój, by przeżyć radość z narodzin Chrystusa.*

*Wszystkim mieszkańcom województwa lubelskiego
składamy życzenia zdrowych, pełnych ciepła
i nadziei Świąt Bożego Narodzenia oraz wszelkiej
pomyślności w Nowym 2021 Roku.*

Jerzy Sz waj

*Przewodniczący
Sejmiku Województwa Lubelskiego*

Jarosław Stawiarski

*Marszałek
Województwa Lubelskiego*

Lubelskie docenione na międzynarodowym festiwalu filmowym **EnergaCAMERIMAGE 2020**

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego zwyciężył w konkursie spotów reklamowych „Fundusze Europejskie w Kadrze”, który został zorganizowany w ramach tegorocznego festiwalu EnergaCAMERIMAGE 2020. Nagrodzony film pokazuje pracę personelu Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Białej Podlaskiej w czasach pandemii COVID-19 z perspektywy Janiny Dziedzic-Płandy, oddziałowej pielęgniarki.

Święto kina i materiałów filmowych

Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych „EnergaCAMERIMAGE” jest największym i najbardziej znanym międzynarodowym festiwalem poświęconym sztuce autorów zdjęć filmowych, który odbywa się co roku w Polsce. W dniach 14–21 listopada w Toruniu miała miejsce 28. edycja tego międzynarodowego święta kina, ale w tym roku ze względu na pandemię COVID-19, festiwal w całości odbył się online. W tym roku także po raz 11 odbył się konkurs na najlepszy spot reklamowy pn. „Fundusze Europejskie w kadrze”.

Instytucje zarządzające z 13 województw oraz Ministerstwo zgłosiło łącznie 25 filmów w ramach tegorocznej edycji konkursu, a jury wybierało zwycięzców w dwóch kategoriach: najlepszy klip reklamowy o tematyce ogólnej z wykorzystaniem Funduszy Europejskich oraz najlepszy klip reklamujący wsparcie z wykorzystaniem Funduszy Europejskich na cele związane z przeciwdziałaniem epidemii COVID-19. Organizatorami konkursu są Fundacja Tumult oraz Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wsparcie UE w walce z COVID-19

Spot z województwa lubelskiego pn. „Pandemia COVID-19 to fakt!” zwyciężył w II kategorii konkursowej dotyczącej wsparcia UE na walkę z COVID-19. – Naszym celem było pokazanie pracy służby zdrowia w czasach pandemii. Historia przedstawiona w filmie została opowiedziana z perspektywy pielęgniarki oddziałowej na co dzień opiekującej się pacjentami z koronawirusem. Myślę, że film zdobył uznanie jury, ponieważ w naturalny sposób oddaje istotę sprawy – podsumował Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski i dodaje – Jeszcze raz w tym miejscu dziękuję wszystkim osobom zaangażowanym w walkę z epidemią koronawirusa.

Jak podkreślali jurorzy, spot nie tylko charakteryzuje się dobrem jakością wykonaniem, ale także wyraźnie pokazuje

► Grafika przedstawia statuetkę za najlepszy spot w ramach konkursu spotów reklamowych pn. Fundusze Europejskie w kadrze w ramach tegorocznego CAMERIMAGE

wsparcie Funduszy Europejskich. Jury doceniło także oryginalne podejście do promocji funduszy UE w trudnych czasach epidemii koronawirusa, a także walor informacyjny i edukacyjny spotu.

Kolejne produkcje

Mamy dla Państwa dobre informacje. Powyżej opisany film był pierwszym z serii 15. produkcji, które powstaną w ramach kampanii pokazującej efekty wdrażania Funduszy Europejskich w województwie lubelskim. We wszystkich materiałach przedstawimy historie naszych beneficjentów lub uczestników projektów. Kampanię będzie można zobaczyć na naszym profilu na Facebooku, kanale YouTube (Lubelskie Fundusze Europejskie) oraz na antenie TVP 3 Lublin. – *Podchodzimy do promocji Funduszy Europejskich z perspektywy beneficjentów i uczestników projektów, którzy opowiadają swoje historie. Materiały mają za zadanie pokazać jaki wpływ na ich życie miało wsparcie pozyskane ze środków unijnych. W realizacjach udział biorą prawdziwe osoby, a nie aktorzy czy statyści, dlatego serdecznie dziękuję wszystkim bohaterom, którzy zgodzili się wziąć udział w naszych produkcjach* – podsumowała Dyrektor Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Anna Brzyska. Zachęcamy do śledzenia mediów społecznościowych #LubelskieFunduszeEuropejskie.

DZ RPO

Transportowa ofensywa regionu

To była bardzo udana jesień w regionie jeśli chodzi o inwestycje w obszarze transportu – tak w skrócie możemy podsumować ostatnie miesiące. Zarząd Województwa Lubelskiego podpisał dwie ważne umowy na realizację inwestycji transportowych, do których zaliczamy budowę dworca w Lublinie oraz prace modernizacyjne na linii kolejowej nr 30 Lubartów – Parczew. Oddano także do użytku połączenie dróg wojewódzkich nr 833 i 747. Ponadto na koniec 2020 roku planowane jest zakończenie realizacji większości pozostałych projektów wpisanych do Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Nowoczesny dworzec metropolitalny

43 stanowiska dla autobusów komunikacji dalekobieżnej i regionalnej, 13 stanowisk dla komunikacji miejskiej, 4 stanowiska ładowania autobusów elektrycznych, 166 miejsc postojowych w obiektach “Park&Ride” i 67 w obiektach “Bike&Ride”. Do tego szereg innowacji służących zapewnieniu jak najmniejszej ingerencji w środowisko. To tylko część z rozwiązań, w które wyposażony będzie Lubelski Dworzec Metropolitalny w Lublinie opiewający na łączną kwotę blisko 300 mln zł.

– To historyczna chwila. Po wielu latach starań Lublin będzie miał dworzec na miarę XXI wieku. To jedna z największych i niezwykle ważnych dla regionu inwestycji strategicznych współfinansowanych ze środków europejskich w tej perspektywie. Zbudujemy w pełni funkcjonalny węzeł komunikacji publicznej obsługujący całe województwo, integrujący

transport wewnętrzny Lublina oraz obszar województwa z transportem regionalnym i dalekobieżnym. Jestem przekonany, że ta inwestycja będzie modelowym przykładem nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych dla innych miast w Polsce, ale także i w Europie – mówił podczas podpisania umowy dofinansowania dworca metropolitalnego Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski.

Udogodnienia nie ograniczą się do terenu samego Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego. Projekt obejmuje swoim zakresem dostosowanie pobliskich przestrzeni publicznych do nowych funkcji. Rozbudowie podlegać będzie także kluczowa arteria miejska jak ul. Krochmalna, a włączenie ul. Pocztovej do Kunickiego zostanie zmodernizowane. Przedłużona Ulica Dworcowa połączy się z ul. Lubelskiego Lipca '80 oraz aleją Józefa Piłsudskiego. Prace będą odbywały się również na ulicach Gazowej, 1-go

Maja, Młyńskiej i Stadionowej. Natomiast plac dworcowy, po wyłączeniu ruchu samochodowego, zostanie oddany do użytku pieszego w formie deptaka i będzie stanowił naturalne połączenie dworca autobusowego z kolejowym.

Wszystkie te zmiany stanowią część projektu Zintegrowane Centrum Komunikacyjne dla Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego, który 24 września br. uzyskał dofinansowanie ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020. Teraz Miasto Lublin rozpocznie etap realizacji tego przedsięwzięcia. Planowanym terminem zakończenia prac jest 31 grudnia 2022 r.

– Przyznana przez Zarząd Województwa Lubelskiego kwota 173 milionów zł dofinansowania stanowi około 40% środków przeznaczonych na realizację Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w perspektywie finansowej 2014–2020. Zintegrowane Centrum Komunikacyjne wraz z projektem budowy i modernizacji przystanków oraz węzłów przesiadkowych zintegrowanych z innymi rodzajami transportu dla potrzeb Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego to najważniejsze wyzwania Miasta Lublin w kończącej się powoli perspektywie finansowej UE – mówi Prezydent Miasta Lublin Krzysztof Żuk.

ZIT – działania nie tylko dla mieszkańców miasta

Pomimo ulokowania w sercu Lublina, Dworzec Metropolitalny, zgodnie ze swoją nazwą, przeznaczony będzie dla znacznie szerszego grona użytkowników. Stanowi on centralny punkt wspólnych, powiązanych ze sobą działań podjętych przez gminy Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego (LOF). Szesnaście jednostek samorządu terytorialnego w 2015 roku postawiło sobie za jeden z celów usprawnienie systemu komunikacji w regionie. Pięć lat później urzeczywistnienie tej wizji jest już bliskie.

Do końca 2020 roku planowane jest zakończenie realizacji większości pozostałych projektów wpisanych do Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF. Największy z nich, dofinansowany w kwocie ponad 96 milionów zł Mobilny LOF, jest przedsięwzięciem realizowanym przez jedenastu partnerów. Po jego zakończeniu do użytku mieszkańców obszaru metropolitalnego oddanych zostanie m.in.:

- » 20 obiektów „Park&Ride”,
- » 28 obiektów „Bike&Ride”,
- » 13 zintegrowanych węzłów przesiadkowych,
- » 52 kilometry wspartej infrastruktury rowerowej.

Działaniem, które dopełnia pracę nad systemem komunikacji Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego jest projekt Gminy Miejskiej Świdnik, który poprzez budowę ul. Kusocińskiego zoptymalizuje połączenie pomiędzy drogą ekspresową S17/12 i Portem Lotniczym. Realizacja tego celu została dofinansowana kwotą blisko 17 mln zł.

Efektym wymienionych działań Partnerów Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego, będzie poprawa komfortu poruszania się w regionie. Wspólny wysiłek doprowadzi do powstania wygodnego połączenia komunikacji miejskiej, samochodowej, rowerowej, pieszej, a nawet lotniczej.

Połączenie dróg

Miesiąc przed planowanym terminem oddano do użytku połączenie drogi wojewódzkiej Nr 833 z drogą woj. nr 747 (tzw. obwodnica Chodla). Inwestycja powstała ze środków europejskich, a całkowita wartość zrealizowanych prac to ponad 11 mln zł (z czego wkład UE to nieco ponad 9 mln zł.)

Prace objęły m.in.: budowę nowego połączenia DW 833 z DW 747 (powstało m.in.: ok. 600 metrów dróg serwisowych, 200 metrów chodnika), rozbudowę, poszerzenie i wzmocnienie istniejących odcinków dróg wojewódzkich na styku z obwodnicą. Ponadto wykonano przebudowę infrastruktury technicznej, oświetlenie drogowe, przepusty drogowe, przejścia dla zwierząt oraz budowę skrzyżowań.

Modernizacja linii kolejowej

Oświetlone, wyższe perony wyposażone w wiaty i czytelne oznakowanie to część prac zaplanowanych w ramach projektu pn. *Rewitalizacja linii kolejowej nr 30 na odcinku Lubartów – Parczew*. Ponadto, zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych wraz z przystosowaniem infrastruktury do obsługi osób z niepełnosprawnościami wpłynie na zwiększenie bezpieczeństwa podróżowania oraz bezpieczeństwa na przejazdach kolejowo-drogowych. – Dzięki tej inwestycji mieszkańcy będą mogli w krótszym czasie przemieszczać się po województwie – ocenia Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski. – To kolejny ważny etap w procesie likwidacji wykluczenia

komunikacyjnego – dodaje. Na początku listopada br. podpisano umowę na realizację tej inwestycji, opiewającą na kwotę nieco ponad 110 mln zł, z czego wsparcie UE wynosi przeszło 75 mln zł.

Prace zaplanowane w projekcie pozwolą na poprawę stanu technicznego linii oraz zlikwidowanie licznych ograniczeń, dzięki którym maksymalna prędkość dla pociągów pasażerskich wyniesie 120 km/h, a dla pociągów towarowych 80 km/h. Prace te obejmą przebudowę urządzeń kolejowych, tj. m.in.:

- » kompleksową wymianę nawierzchni torowej obejmującą stację Parczew i stację Brzeźnica Bychawska,
- » kompleksową przebudowę/remont peronów, w tym m.in. oświetlenie na wszystkich stacjach i przystankach osobowych oraz montaż wiat,
- » remont mostów i przepustów,
- » wymianę nawierzchni drogowej na przejazdach kolejowo – drogowych oraz sygnalizację świetlną.

Ponadto, realizacja obejmie prace w ramach instalacji urządzeń kolejowych. – *Zapewnienie finansowania inwestycji realizowanej przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. na odcinku Lubartów – Parczew oznacza zwiększenie sprawności i dostępności kolei na Lubelszczyźnie. Efektem prac będzie bardziej atrakcyjna oferta i większy komfort podróży pociągiem między Lublinem, a Łukowem. Przewoźnicy będą mogli uruchomić więcej połączeń lokalnych i regionalnych* – mówił podczas podpisania umowy Ireneusz Merchel, Prezes Zarządu PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

Umowa z POLREGIO

Wymienione wcześniej inwestycje dofinansowane zostały z Funduszy Europejskich. Warto dodać, że władze regionu w listopadzie br. podpisały również 10-letnią umowę ze spółką POLREGIO o wartości ponad 1,14 mld zł na świadczenie usług publicznych w zakresie przewozów kolejowych. Umowa będzie obowiązywała od 1 stycznia 2021 roku do 14 grudnia 2030 roku. W tym czasie pociągi pokonają łącznie 29 mln kilometrów. W jej ramach POLREGIO będzie realizować przewozy pasażerskie w województwie lubelskim na następujących liniach komunikacyjnych:

- » Linia 30 Lublin Główny – Parczew Kolejowa
- » Linia 7 Lublin Główny – Chełm
- » Linia 7/581 Lublin Główny – Lublin AIRPORT
- » Linia 7/69/72 Lublin Główny – Zamość Wschód
- » Linia 72/69/101 Zamość Wschód – Bełzec – gr. województwa – (Jarosław)
- » Linia 68 Lublin Główny – Kraśnik – gr. województwa – (Stalowa Wola)
- » Linia 7 Lublin Główny – Dęblin
- » Linia 7/26/2 Lublin Główny – Dęblin – Łuków – Tere-spol – gr. państwa
- » Linia 2 Łuków – gr. województwa – (Siedlce)

To druga wieloletnia umowa zawarta przez POLREGIO w tym roku. Wcześniej podpisało ją województwo podkarpackie.

DZ RPO/Biuro ZIT UM Lublin/DW EFRR

► Wizualizacja Lubelskiego Dworca Metropolitalnego. Widoczne nowe budynki, przebudowane jezdnie, chodniki i ścieżki rowerowe. W tle dworzec kolejowy. Źródło: lublin.eu

Perspektywa lepszej przyszłości

1 maja 2004 roku Polska została oficjalnie członkiem Unii Europejskiej i... od tego momentu w naszym regionie dużo się zmieniło! Lotnisko, równe i bezpieczne drogi, nowoczesne obiekty sportowe, innowacyjne firmy, czy zrewitalizowane miejsca, w których można się zrelaksować i aktywnie spędzić czas. Teraz kiedy jesteśmy na finiszu obecnej perspektywy finansowej widzimy, jakie obszary muszą zostać dofinansowane w przyszłości.

Pandemia zmienia Fundusze Europejskie

Patrząc na obecną perspektywę 2014–2020 przypominamy, że w 2015 roku Bruksela włączyła dla nas zielone światło. Zapadła decyzja na TAK, więc odkręciliśmy na nowo kurek z Funduszami Europejskimi, gdzie wywalczyliśmy przeszło 2,23 mld euro. Dzięki środkom unijnym od razu rozpoczęliśmy działania promocyjne, ogłosiliśmy konkursy, przyjęliśmy wnioski o dotację i podpisaliśmy umowy. Teraz sytuacja wygląda inaczej, bo kiedy jesteśmy na finiszu obecnej perspektywy finansowej, a wydatkowanie europejskich pieniędzy idzie pełną parą i planujemy przyszły kształt środków unijnych – na naszej drodze staje pandemia.

Koronawirus wywrócił rzeczywistość w całej UE, co nie tylko przemodelowało wydatkowanie z obecnych programów operacyjnych, ale wpłynęło także na prace na poziomie unijnym oraz krajowym w planowaniu przyszłego kształtu funduszy europejskich. Kraje członkowskie jak i Komisja Europejska wypracowały najlepsze rozwiązania ograniczające negatywne skutki pandemii. Dzięki propozycjom z województw, ministerstw oraz wprowadzeniu uproszczonych procedur przez KE pomoc trafia do potrzebujących najszybciej jak to możliwe. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że podczas pandemii Państwa członkowskie zostały obciążone dodatkowymi, niezaplanowanymi wcześniej kosztami – i tutaj UE wychodząc naprzeciw tym potrzebom wprowadzi kolejny obszar wsparcia tzw. Fundusz Odbudowy.

Kształt przyszłej perspektywy

Obecnie jako kraj jesteśmy na finiszu negocjacji pomiędzy krajami członkowskimi co do zasad finansowania polityki spójności na lata 2021–2027. Jednak ramy, na których regiony mają oprzeć programy operacyjne, są znane od maja 2018 roku, gdzie Komisja Europejska podzieliła się projektami regulacji prawnych po 2020 r. Przyszłe działania mają wpisywać się w tzw. Cele Polityki

Spójności, którymi są:

- » bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej,
- » bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, przystosowania się do zmiany klimatu oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem,
- » lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności i udoskonaleniu regionalnych połączeń teleinformatycznych,
- » Europa o silniejszym wymiarze społecznym dzięki wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych,
- » Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych.

By powyższe założenia ostatecznie przenieść do programu dla województwa lubelskiego, konieczne jest wypracowanie ostatecznego kształtu Umowy Partnerstwa, czyli dokumentu określającego kierunki interwencji Funduszy UE w Polsce. Jego konsultacje z poszczególnymi regionami planowane są przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej pod koniec br. W tym kontekście kluczowym jest równoległe i wieloetapowe procedowanie w zakresie wypracowania tzw. linii demarkacyjnej, czyli podjęcia decyzji co do podziału pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Jesień upłynęła zatem pod znakiem istotnych ustaleń, zarówno z przedstawicielami właściwych ministerstw jak i Komisji Europejskiej, które zaważą na kształcie funduszy europejskich w ciągu najbliższych 7 lat.

Program dla lubelskiego

Pomimo przeciwności związanych z pandemią oraz trwającą finalizacją Umowy Partnerstwa nasz region skupił się na opracowywaniu kształtu przyszłego regionalnego programu. W tym celu utworzono Tematyczne Grupy Robocze (TGR) – pracujące w obszarach:

- » inteligentne lubelskie,
- » środowisko,
- » efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna,
- » transport,
- » rynek pracy,
- » włączenie społeczne (w tym integracja społeczna oraz usługi społeczne i zdrowie),
- » kształcenie/edukacja,
- » zintegrowany rozwój terytorialny (w tym rewitalizacja, kultura).

– Zależy nam na jak najlepszym zaplanowaniu przyszłej interwencji, dlatego w prace TGR włączona została szeroka i zróżnicowana reprezentacja instytucji oraz środowisk z regionu, które posiadają specjalistyczną wiedzę z poszczególnych dziedzin. W miarę potrzeb grono ekspertów uczestniczących w pracach podlega aktualizacjom – wyjaśnia Dyrektor Departamentu Zarządzania Regionalnym

Programem Operacyjnym Anna Brzyska. – Dzięki temu są w nim m.in. przedstawiciele Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, Powiatowych Urzędów Pracy czy miast, które obecnie realizują instrument Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, ale również takich instytucji jak Wschodni Klaster Innowacji czy Instytut Nowych Syntezy Chemicznych w Puławach – dodaje dyrektor Anna Brzyska.

W skład TGR wchodzi również pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, Instytucji Pośredniczących (np. LAWP, WUP) oraz członkowie Komitetu Monitorującego RPO WL 2014–2020.

Praca nad nowymi rozwiązaniami

– Rozpoczęliśmy także działania mające na celu powołanie na gruncie regionalnym grupy wspierającej prace nad przygotowaniem programu dla województwa lubelskiego na lata 2021–2027. W jej skład będą wchodzić przedstawiciele strony rządowej, samorządowej oraz partnerów społeczno-gospodarczych – mówi Zastępca Dyrektora Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Piotr Budyńczuk. Chodzi o wsparcie instytucji odpowiedzialnej za przygotowanie dokumentów programowych na lata 2021–2027 w zakresie:

- » wypracowania celów i zakresu programu, uwzględniających efekty dotychczasowych prac poświęconych celom polityki spójności, efekty negocjacji pakietu legislacyjnego na lata 2021–2027 oraz uzgodnienia dotyczące Wieloletnich Ram Finansowych,
- » uzgodnienia wspólnych rozwiązań dla właściwych dokumentów programowych,
- » zapewnienia komplementarności inwestycji polityki spójności zapisanych w krajowych i regionalnych programach i ich zgodności z celami krajowych i europejskich dokumentów strategicznych,
- » zapewnienia komplementarności programów polityki spójności z innymi instrumentami Unii Europejskiej i Krajowym Planem Odbudowy.

– Z niecierpliwością czekamy na podpisaną Umowę Partnerstwa. Jednak już teraz w ramach procesu przygotowania RPO WL na lata 2021–2027 podejmujemy wiele różnych działań. Są to m.in. prace nad określeniem kształtu instrumentów terytorialnych, takich jak Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność czy inne instrumenty terytorialne – wylicza Piotr Budyńczuk. W tym zakresie prowadzone są rozmowy z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, porozumienia na rzecz rozwoju i współpracy Lokalnych Grup Działania Województwa Lubelskiego, a także z Komisją Europejską.

DZ RPO

► Grafika przedstawia godło Polski na tle fragmentu flagi unijnej.

Źródło: adobestock

LUBELSKIE 2030 na ostatniej prostej

Regiony Polski i całej Unii Europejskiej stoją przed nowymi wyzwaniami, wynikającymi z procesów globalizacji, niekorzystnych procesów demograficznych, masowej niekontrolowanej migracji czy zagrożeń związanych ze zmianami klimatu. W tym kontekście zmieniły się także wyzwania rozwojowe naszego regionu. Potrzebne są nowo zdefiniowane priorytety, a takie kierunki wyznacza nam Strategia Rozwoju Województwa do 2030 roku, która stanowi m.in. ramy dla innych dokumentów sektorowych oraz bazę dla konstruowania Regionalnego Programu Operacyjnego.

Potrzeba aktualizacji

Zgodnie z obowiązującym w Polsce systemem kształtowania i kreowania długoterminowych procesów rozwojowych, głównym dokumentem określającym zasady prowadzenia polityki rozwojowej oraz definiującym cele rozwoju danego regionu jest właśnie strategia rozwoju województwa. Ze względu na zmiany sytuacji w ostatnich latach zmieniły się również priorytety dla prowadzonej przez władze samorządowe polityki rozwojowej. Stąd też niemal 2 lata temu Sejmik Województwa Lubelskiego podjął decyzję o przystąpieniu do aktualizacji „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 (z perspektywą do 2030 roku)”.

Pierwszym etapem tych prac było przygotowanie pogłębionej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa, która wraz z analizą uwarunkowań zewnętrznych była kanwą dla opracowania „Założeń aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 (z perspektywą do 2030 r.)”. Dokument ten został poddany szerokiej i otwartej debacie publicznej, co pozwoliło na wypracowanie wniosków i trafniejsze poznanie oczekiwań i potrzeb społecznych mieszkańców regionu. Istotnym i nieoczekiwanym zdarzeniem w dokonywaniu aktualizacji tego dokumentu jest pandemia COVID-19, która ukazała kolejne wyzwania dotyczące m.in. ochrony zdrowia, cyfryzacji, rynku pracy, edukacji czy też potrzeby wygenerowania nowych form wspierania przedsiębiorstw. Wszystkie te analizy, przesłanki i doświadczenia posłużyły do przygotowania projektu „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku”.

Projekt Strategii

Strategia proponuje zasadniczą zmianę podejścia do programowania rozwoju naszego województwa, w którym przyjęto model zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju. Podstawowym aspektem jest koncentracja wysiłków na wykorzystywaniu lokalnych potencjałów, zróżnicowanych w skali województwa, wzmacnianie regionalnych specjalizacji oraz

wspieranie innowacji i wykorzystanie potencjału nauki. Wyraźnie podkreślony jest wymiar terytorialny strategii, wychodzący naprzeciw integracji planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Zawiera on opis modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa oraz wskazuje obszary strategicznej interwencji (tzw. OSI): Miejskie Obszary Funkcjonalne (wyznaczone dla ośrodka wojewódzkiego, ośrodków subregionalnych i miast powiatowych), Roztocze, Powiśle, Polesie, Podlaski oraz Żywicielski. Ważnym zadaniem w prowadzonej polityce rozwoju jest także optymalne wykorzystanie potencjału rolniczego, rozwoju miast, poprawy jakości życia oraz poprawa konkurencyjności w otoczeniu krajowym i międzynarodowym.

Rys. Schemat celów Strategii

Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku, projekt skierowany do konsultacji społecznych, październik 2020 r.

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces tworzenia strategii regionalnej jest istotnym przejawem dbałości o przyszłość województwa. Stąd też władze regionalne dokładają wszelkich starań, aby umożliwić udział w konsultacjach społecznych wszystkim zainteresowanym. Trwająca pandemia COVID-19 zmieniła formę konsultacji, ale nie ich podstawowy cel: uzyskanie uwag i propozycji podnoszących jakość finalnego dokumentu.

Szczegóły dotyczące aktualnego stanu prac oraz możliwości włączenia się w proces konsultowania dostępne są na stronie strategia.lubelskie.pl.

DSR

Poznaliśmy Liderów Innowacji 2020!

Znamy laureatów IV edycji konkursu Lider Innowacji, którego celem jest promowanie innowacyjnych projektów i rozwiązań wdrażanych dzięki wsparciu z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 (RPO WL). W tym roku to internauci decydowali do kogo powędrują główne nagrody w czterech kategoriach konkursowych. Wszystkich wyróżnionych łączy nowoczesne rozwiązania, skuteczne wykorzystywanie unijnego wsparcia oraz działalność na terenie województwa lubelskiego, a wśród nagrodzonych znalazły się mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Finał konkursu on-line

Konkurs organizowany był w ramach Dni Otwartych Funduszy Europejskich, a wyróżnienia przyznane zostały w czterech kategoriach, zgodnych z inteligentnymi specjalizacjami województwa lubelskiego: biogospodarka, medycyna i zdrowie, informatyka i automatyka oraz energetyka niskoemisyjna. Wyniki konkursu poznaliśmy podczas konferencji on-line zorganizowanej przez Lubelską Agencję Wsparcia Przedsiębiorczości w Lublinie.

– *Liderzy Innowacji łamią powszechny pogląd, że wschód Polski jest nic nie wart. Jest wart – dzięki takim ludziom jak Wy! Dziękując za udział w tej edycji, już dziś zapraszam do kolejnych realizacji w ramach przyszłej perspektywy finansowej. Środki te będzie można przeznaczyć na innowacje, nowatorstwo czy nowe formy wytwarzania* – podkreślił podczas konferencji Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski.

Finałowa dwunastka

Tegoroczna formuła konkursu została zmieniona. Finałową dwunastkę w czterech kategoriach nominowała Kapituła Konkursu, a o wyborze finalistów decydowały kryteria tj.: wpływ firmy na rozpoznawalność województwa, poziom innowacyjności i konkurencyjności oraz wzrost zatrudnienia poprzez realizację unijnego projektu. Pod uwagę brany był także fakt czy jest to firma z tradycjami. Decyzją Kapituły do finałowej dwunastki nominowani zostali:

Kategoria Biogospodarka:

- » JG GROUP Sp. z o.o.
- » Antex II Sp. z o.o.
- » Przedsiębiorstwo Handlowe „Krautex” Bogusław Domański

Kategoria Medycyna i Zdrowie:

- » BIOMAXIMA S.A.
- » FIZJOMED Anna Światała

► Zdjęcie podczas gali finałowej konkursu Lider Innowacji. Na zdjęciu od lewej rzecznik prasowy UMWL Remigiusz Małecki oraz marszałek Jarosław Stawiarski. Foto: LAWP w Lublinie

► Zdjęcie z konferencji podsumowującej konkurs Lider Innowacji. Na zdjęciu dyrektor LAWP w Lublinie Magdalena Filipek-Sobczak. Foto: LAWP w Lublinie

- » GABI-BIS Iwona Szymaniak-Rokita, Sławomir Rokita, Wojciech Dzioba, Piotr Bielecki S.C.

Kategoria Informatyka i Automatyka:

- » AUTO-KOMPLET II Grzegorz Piłat
- » Sigma S.A.
- » STAL-BUD Wiesław Nastaj

Kategoria Energetyka niskoemisyjna:

- » „B 4 BARTECKI” spółka komandytowa
- » Browar Jagiełło Sp. J.
- » Jacek Zabandżała – Serwis Samochodowy BOSCH.

► Na zdjęciu statuetki oraz dyplomy dla laureatów konkursu Lidera Innowacji. Foto: LAWP w Lublinie

Laureaci konkursu

– „Liderzy Innowacji” to firmy nowatorskie, skutecznie zarządzające innowacjami w swoich branżach, tak na szczeblu lokalnym jak i międzynarodowym. Wyróżnione firmy świadomie korzystają z funduszy unijnych, tym samym wpływając na swoją konkurencyjność i rozwój naszego regionu – mówi Dyrektor Lubelskiej Agencji Wsparcia Przedsiębiorczości w Lublinie Magdalena Filipek-Sobczak – Liderzy Innowacji to Ambasadory Funduszy Europejskich – dodaje.

Zwycięzców konkursu wybrali Internauci, którzy od 5 do 16 października mogli wziąć udział w głosowaniu za pośrednictwem Facebooka na profilu Lubelskie Fundusze Europejskie. Zwycięzcy IV edycji konkursu *Lider Innowacji* to:

- » Kategoria Biogospodarka: **Antex II Sp. z o.o.** za projekt pn. *Uruchomienie produkcji innowacyjnej mieszanki drogowej.*
- » Kategoria Medycyna i Zdrowie: **FIZJOMED Anna Świątała** za projekt pn. *Utworzenie ośrodka rehabilitacji osób z zespołami bólowymi barku w oparciu o metodę Dosage Therapy Concept.*
- » Kategoria Informatyka i Automatyka: **STAL-BUD Wiesław Nastaj** za projekt pn. *Udoskonalenie procesu produkcyjnego oraz dywersyfikacja oferty jako rezultat wdrożenia wyników prac B+R w STAL-BUD Wiesław Nastaj.*
- » Kategoria Energetyka niskoemisyjna: **B 4 BARTECKI spółka komandytowa** za projekt pn. *Projekt przebudowy i rozbudowy hotelu Laureat wraz z miejscami postojowymi, infrastrukturą techniczną i towarzyszącą.*

Lider Liderów

Ostatnim etapem konkursu był wybór laureata nagrody specjalnej – *Lidera Liderów 2020*. Spośród siedemnastu laureatów dotychczasowych edycji konkursu Kapituła Konkursu dokonała wyboru. Zwycięzcą została firma **Pro-Project Henryk Kartaszyński** za projekt pn. *Rozwój PRO-PROJECT poprzez uruchomienie produkcji innowacyjnego fantomu Pro-CT mk II do kontroli jakości aparatów tomograficznych.* Fantom służy do kontroli jakości urządzeń diagnostycznych stosowanych w tomografii komputerowej.

Pro-Project dzięki takim produktom dostarcza zmieniające życie rozwiązania, które poprawiają jakość w branży wyrobów medycznych, dając pacjentom i profesjonalistom pewność prawidłowej diagnostyki. Czyli, dla przykładu, daje pewność, że mammograf nie przegapi małego nowotworu w piersi.

LAWP w Lublinie

LIDER LIDERÓW

Firma Pro-Project ma siedzibę w Okszowie (powiat chełmski) i jest jedyną w Polsce, która produkuje przyrządy do testowania aparatury diagnostycznej wykorzystywanej w stomatologii, radiografii, fluoroskopii, angiografii, mammografii, tomografii komputerowej, rezonansie magnetycznym, medycynie nuklearnej, ultrasonografii i radioterapii. Firma jest już światowym potentatem prężnie rozwijająca się nie tylko na rodzimym rynku, ale także na arenie międzynarodowej. Dowodem na to są zdobyte patenty oraz rozległa sieć dystrybucji w ponad 110 krajach oraz mnóstwo wyróżnień za prowadzoną działalność.

Lubelskie w czołówce wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego

Horyzontalne spotkanie roczne Komisji Europejskiej z Instytucjami Zarządzającymi Regionalnymi Programami Operacyjnymi było okazją do podsumowania efektów bieżącej perspektywy. Warto podkreślić, że Województwo Lubelskie jest w czołówce jeśli chodzi o liczbę podpisanych umów o dofinansowanie oraz liczbę zatwierdzonych wniosków o płatność.

Podsumowanie online

Tegoroczne spotkanie, z powodu pandemii koronawirusa, odbyło się 17 listopada br. w formie wideokonferencji. Sesja plenarna zgromadziła przedstawicieli 16 Regionalnych Programów Operacyjnych oraz przedstawicieli Komisji Europejskiej i Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Województwo Lubelskie reprezentował Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski oraz Dyrektor

Ciężka praca beneficjentów

Jeśli chodzi o zatwierdzone wnioski o płatność (wkład UE) zajmujemy **4 miejsce** w kraju z wykorzystaniem alokacji na poziomie 52%, przy średniej krajowej 47%.

Zwieńczeniem realizacji projektu jest certyfikacja, czyli wnioski rozliczone z KE, która w ramach naszego województwa wyniosła 54%, co dało nam **5 miejsce** spośród innych województw. Warto podkreślić, że województwo

– To niezwykle ważne spotkanie pokazujące efekty prac nie tylko naszych beneficjentów, ale i Instytucji wdrażających Fundusze Europejskie. Rezultaty inwestycji unijnych są widoczne na terenie całego naszego województwa.

Obecnie, jesteśmy na finiszu bieżącej perspektywy, a przed nami kolejne wyzwania – **Dyrektor Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Anna Brzyska**

Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego Anna Brzyska. Takie spotkania organizowane raz w roku są formą przeglądu wdrażania wszystkich RPO na lata 2014–2020. Za ich organizację odpowiada Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Lubelskie na podium

Podczas konferencji przedstawiciele Ministerstwa przedłożyli ranking dotyczący wykorzystania środków unijnych w ramach RPO.

Co ważne, nasze województwo zajmuje **pierwszą pozycję** (ex aequo z woj. pomorskim) pod względem procentowego wykorzystania środków UE (tzw. kontraktacji) w bieżącej perspektywie z wynikiem 88%, przy średnim poziomie podpisanych umów w kraju wynoszącym 84%. Warto zaznaczyć, że w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego zajmujemy **1 pozycję** (równorzędnie z województwem mazowieckim), przy 83% kontraktacji, a w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego **2 pozycję** z wynikiem 89% kontraktacji.

lubelskie już w październiku br. w 106% zrealizowało roczną prognozę certyfikacji.

Ułatwienia dla państw członkowskich

Ponadto, o tym jak istotna w dobie pandemii jest pełna elastyczność państw członkowskich w wykorzystaniu środków z Regionalnych Programów Operacyjnych, a także o tym jak Lubelskie prezentuje się na tle innych europejskich regionów rozmawialiśmy z Christoperem Toddem, dyrektorem Wydziału ds. Polski w Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej Komisji Europejskiej.

W obliczu walki z pandemią polityka spójności stała się unijnym narzędziem reagowania kryzysowego. Unia Europejska dała pełną elastyczność państwom członkowskim w wykorzystaniu tych środków. Co ważne KE ułatwiła także szereg reguł finansowania, tak aby pomoc trafiała jak najszybciej do potrzebujących. – *Unia zawiesiła reguły fiskalne i wprowadziła najbardziej elastyczne w historii zasady pomocy państwa, by przedsiębiorstwom można było udzielać dotacji bezpośrednich, gwarancji dla*

– Wysokie miejsca w rankingach to przede wszystkim ciężka praca naszych beneficjentów, którzy coraz częściej sięgają po środki unijne. Cieszę się, że nasze województwo jest coraz bardziej widoczne pod względem wykorzystania funduszy UE. Wyniki te pokazują pracę jaką wkładają w realizację projektów beneficjenci i wszystkie Instytucje zaangażowane we wdrażanie środków unijnych – **Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski**

pożyczek czy preferencji podatkowych. Komisja zatwierdziła wielomiliardowe schematy pomocowe często w przeciągu 48 godzin – mówił Christoper Todd.

Środki z polityki spójności kierowane były m.in. do placówek medycznych czy jako pomoc dla pracowników, a także jako doraźna pomoc dla przedsiębiorców. – *Po pierwsze to zakup niezbędnego sprzętu szpitalnego i wszystkiego, co jest bezpośrednio związane z opieką zdrowotną w czasie pandemii; po drugie – pomoc dla pracowników, którzy zagrożeni są czasowym zwolnieniem lub bezrobociem; po trzecie – doraźna pomoc dla przedsiębiorców – wyliczał dyrektor Todd.*

Inwestycje w ramach polityki spójności w walce z koronawirusem można prowadzić do końca 2023 r. Dodatkowo przez następne 12 miesięcy projekty mogą być realizowane

przy 100% finansowaniu z budżetu UE, bez wkładu własnego. Wariant ten jest niezwykle ważny dla beneficjentów, bo nie muszą się zadłużać (do chwili obecnej projekty zawsze wymagały średnio co najmniej 15% wkładu własnego).

Jedni z pierwszych w Europie

– *Lubelskie było jednym z pierwszych unijnych regionów, które przedstawiły diagnozę potrzeb na czas pandemii. Nasz dialog był bardzo owocny i już w kwietniu br. Komisja zgodziła się na daleko idące zmiany w Lubelskim Regionalnym Programie Operacyjnym – tak współpracę z naszym województwem ocenił przedstawiciel Komisji Europejskiej. Do tej pory tylko z samego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego przeznaczyliśmy ponad 70 mln złotych na wsparcie placówek medycznych, blisko 107 mln złotych na wsparcie MŚP w formie pożyczek płynnościowych i grantów oraz 118 milionów złotych na dopłaty na utrzymanie miejsc pracy. To nie jedyne środki, które trafiały do potrzebujących, bo pomoc uzupełniały również programy krajowe czy wsparcie rządowe (tj. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój).*

Przyszłe Fundusze Europejskie

– *W lipcu br. odbył się budżetowy szczyt Unii Europejskiej, na którym dyskutowany był zwyczajowy 7 letni budżet UE na lata 2021–2027, a także środek nadzwyczajny planowany na kolejne 4 lata: Next Generation EU o wartości 750 miliardów euro. – przypominał Christoper Todd. Jest to tzw. fundusz odbudowy, który ma na celu podniesienie europejskich gospodarek po kryzysie wywołanym koronawirusem. Pieniądze w jego ramach przeznaczone będą jako kredyty lub jako bezzwrotne granty a kryteria podziału między państwa członkowskie będą adekwatne do skutków kryzysu i skutków pandemii (czyli przykładowo im większy spadek PKB lub wzrost bezrobocia tym większa pomoc UE). – Każde państwo członkowskie będzie mogło korzystać z tych dodatkowych funduszy pokazując swój program odbudowy, który powinien nie tylko przewidywać ratowanie gospodarki, ale także pokazywać perspektywę zmian gospodarki: poruszać kwestie innowacyjności, unijnej agendy cyfrowej i elementy*

► Na zdjęciu Dyrektor Wydziału ds. Polski w Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej Komisji Europejskiej Christopher Todd. Źródło: materiały KE

► Na zdjęciu podczas wideokonferencji dyrektor DZ RPO Anna Brzyska oraz marszałek Jarosław Stawiarski. Źródło: UMWL

„Zielonego Ładu” – wyjaśniał dyrektor Todd.

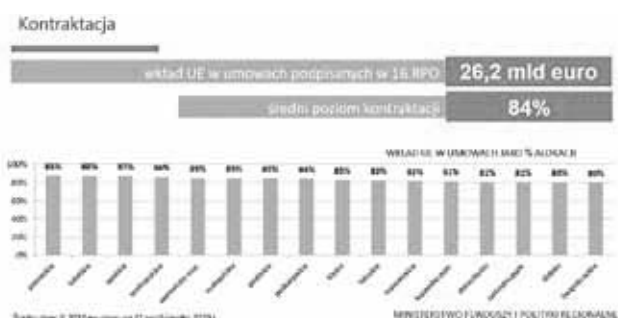
Polska zrealizowała już najważniejsze inwestycje infrastrukturalne, tj. budowa sieci autostrad i dróg szybkiego ruchu, infrastruktury wodno-ściekowej czy projektów z sektora kultury, które pozwoliły jej nadgonić europejskie państwa rozwinięte. – Teraz od polskich władz samorządowych i rządowych będziemy oczekiwali, aby myśleli niestandardowo, by reagując na pandemię nie wracać do starych schematów lecz odbudowywać Unię bardziej ekologiczną, bardziej innowacyjną – podkreślał Christopher Todd – Przyszłe inwestycje w ramach polityki spójności, w ramach budżetu 2021–2027 oraz w ramach instrumentu Next Generation EU w Polsce powinny mieć na celu „uodpornienie” naszego społeczeństwa i naszej planety dzięki m.in. inwestycjom w energię ze źródeł odnawialnych, wspieranie produkcji niskoemisyjnych samochodów, zwiększeniu efektywności energetycznej naszych domów i tzw. gospodarkę o obiegu zamkniętym czyli dążenie do ponownego wykorzystania wytwarzanych produktów – podsumował przedstawiciel Komisji Europejskiej.

* cały wywiad z Christoperem Toddem, dyrektorem Wydziału ds. Polski w Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej Komisji Europejskiej dostępny jest na stronie rpo.lubelskie.pl.

DZ RPO

► Na zdjęciu podczas wideokonferencji dyrektor DZ RPO Anna Brzyska oraz marszałek Jarosław Stawiarski. Źródło: UMWL

► Grafika przedstawia zestawienie województw pod względem procentowego wykorzystania środków unijnych tzw. kontraktacji w bieżącej perspektywie. Źródło: MFIPR

Zeskanuj kod qr
i zobacz cały wywiad.

Unijne środki na ochronę dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Centra kultury, kościoły, cerkwie, parki, świetlice wiejskie czy zbiorniki wodne zyskają dawny blask dzięki wsparciu Funduszy Europejskich. Mowa o 43 projektach opiewających na kwotę nieco ponad 88 mln zł, które zakładają remonty i prace budowlane w zabytkach oraz instytucjach kultury. Realizowane inwestycje mają na celu efektywne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego w osiąganiu korzyści społecznych i gospodarczych, zarówno w wymiarze regionalnym, jak i lokalnym.

Więcej pieniędzy na dziedzictwo kulturowe

Dziedzictwo kulturowe i naturalne – projekty lokalne to nazwa konkursu ogłoszonego w 2019 roku w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego, do którego zgłoszono 63 wnioski. Pierwotnie, całkowita alokacja w konkursie z RPO wynosiła nieco ponad 33,5 mln zł. W celu zapewnienia dofinansowania możliwie największej liczbie projektów, 25 sierpnia 2020 r. Zarząd Województwa Lubelskiego dokonał pierwszego zwiększenia alokacji w konkursie dzięki czemu do dyspozycji beneficjentów było blisko 57 mln zł. Na tym jednak nie koniec, kolejną decyzję o zwiększeniu puli w konkursie Zarząd Województwa Lubelskiego podjął 20 października br. Pozwoliło to na podpisanie kolejnych 2 umów. Finalnie w konkursie na dofinansowanie projektów oraz procedurę odwoławczą przeznaczono prawie 61 mln zł (w tym z RPO WL przeszło 56,5 mln zł oraz z BP

prawie 4,5 mln zł).

Wparcie zabytków, ośrodków kultury czy bibliotek

Dofinansowanie mogły uzyskać projekty na prace konserwatorskie i restauratorskie, a także związane z modernizacją i robotami budowlanymi zabytków i zespołów tych zabytków wraz z otoczeniem i przystosowaniem ich na cele kulturalne. Wsparcie na remont i modernizację infrastruktury mogły również uzyskać m.in. ośrodki kultury czy biblioteki publiczne. Ponadto wsparcie finansowe trafi do projektów z zakresu:

- » ochrony dziedzictwa niematerialnego – na monitoring i zabezpieczenie obiektów infrastruktury kultury i dziedzictwa kulturowego,
- » zakupu i modernizacji wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej w obiektach, robót budowlanych i modernizacji infrastruktury technicznej i sanitarnej,

► Na zdjęciu marszałek Jarosław Stawiarski z Beneficjentami trzymającymi pamiątkowe чеки w ramach podpisanych umów z Działania 7.1 RPO WL. Foto: ©Piotr Wójcik/UMWL

- » działań związanych z ochroną zabytków ruchomych jedynie jako element projektu oraz zagospodarowaniem terenu wokół obiektów (m.in. budowa miejsc parkingowych),
- » ochrony i zachowania zabytkowych ogrodów i parków,
- » robót budowlanych, modernizacji i wyposażenia infrastruktury ułatwiającej dostęp do miejsc i obszarów atrakcyjnych turystycznie, m.in. infrastruktura zlokalizowana wokół istniejących zbiorników wodnych (kąpieliska, plaże, pomosty, mola, przystanie wodne, bulwary, promenady itp.).

Remonty kościołów i cerkwi

Wśród beneficjentów znalazło się 8 parafii z województwa lubelskiego, które zainwestują ponad 18,5 mln zł w prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane w zabytkowych kościołach i cerkwi. Chodzi o parafie z: Kraśnika, Radzynia Podlaskiego, Drelowa, Tuchowicza, Puchaczowa, Tomaszowa Lubelskiego oraz Lublina.

– *Zabytki sakralne to ważna część naszej historii i tożsamości chrześcijańskiej. Cieszę się, że dzięki środkom europejskim wiele z nich odzyska swój dawny wygląd i będą mogły służyć kolejnym pokoleniom* – mówił podczas oficjalnego wręczenia umów Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski. Na te inwestycje z Funduszy Europejskich trafi przeszło 12,5 mln zł. Ponadto, realizacja projektów pozwoli obiektom sakralnym lepiej spełniać swoje

zadania, a ostatecznie umożliwi również obniżenie kosztów ponoszonych na utrzymanie owych obiektów, m.in. dzięki modernizacji instalacji technicznych.

Zwiększamy potencjał kulturowy

Zachowanie i zabezpieczenie unikatowych zasobów kulturowo-naturalnych regionu wpłynie na budowanie świadomości, tożsamości i edukację przyszłych pokoleń. Co więcej, podniesienie atrakcyjności zabytków dla współtworzenia sektora turystyki kulturowej zwiększy atrakcyjność turystyczną i podkreśli istotę walorów przyrodniczych.

Łącznie wśród beneficjentów konkursu znalazło się 25 jednostek samorządu terytorialnego (w tym 3 JST realizują po 2 projekty), 8 wspólnot religijnych, 5 jednostek organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego posiadających osobowość prawną (tj. 2 Gminne Ośrodki Kultury, 1 Miejską Bibliotekę Publiczną, 1 Muzeum, które realizować będą 2 projekty oraz 1 Centrum Kultury i Promocji), a także 1 organizację pozarządową.

- » **8 umów o dofinansowanie projektu:** z kościołami i związkami wyznaniowymi, wśród których znalazły się: Parafia Rzymsko-Katolicka Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Kraśniku, Kościół Rektoralny pw. Świętego Ducha w Kraśniku, Parafia Rzymskokatolicka Świętej Trójcy w Radzynie Podlaskim, Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszej Maryi Panny w Drelowie, Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Marii Magdaleny w Tuchowiczu, Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Puchaczowie, Parafia Prawosławna pw. Św. Mikołaja Cudotwórcy w Tomaszowie Lubelskim, Parafia Ewangelicko-Augsburska Świętej Trójcy w Lublinie.
- » **6 umów o dofinansowanie:** z jednostkami samorządu terytorialnego, tj. Powiat Łukowski, Powiat Puławski, Gmina Nałęczów, Miasto Kraśnik i Miasto Krasnystaw na łączną kwotę ponad 10 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE 7,4 mln zł.
- » **29 umów o dofinansowanie:** z jednostkami samorządu terytorialnego oraz z podmiotami powiązanymi tj. muzea, domy kultury czy biblioteka. Projekty te opiewają na kwotę blisko 59 mln zł, a w tym ponad 36 mln zł to środki UE.

DZ RPO/DW EFRR

Fundusze Europejskie wspierają kształcenie zawodowe w regionie

Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie. Zacytowane słowa Jan Zamoyski zawarł w akcie fundacyjnym Akademii Zamojskiej w 1600 roku, dziś nadal są aktualne. Inwestycja w kształcenie młodzieży jest troską o naszą wspólną przyszłość.

Zwiększenie środków na konkurs

W ostatnich miesiącach Zarząd Województwa Lubelskiego podpisał umowy na realizację projektów wspierających kształcenie zawodowe w regionie.

– *Cieszy nas, że kolejne szkoły skorzystają ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Pomoc młodemu pokoleniu w doskonaleniu umiejętności to jeden z celów rozwoju naszego województwa* – Wicemarszałek Województwa Lubelskiego Michał Mulawa.

W konkursie organizowanym w 2019 roku w ramach Działania 12.4 Kształcenie zawodowe Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 wnioski złożyło 46 podmiotów na łączną kwotę ponad 140 mln zł. W związku z dużym zainteresowaniem konkursem, Zarząd Województwa Lubelskiego zwiększył pulę środków przewidzianą na wsparcie szkół prowadzących kształcenie zawodowe. Suma wsparcia wzrosła niemal dwukrotnie – z początkowych 51 mln zł na ponad 91 mln zł (w tym rezerwa na procedurę odwoławczą).

i obejmujące wsparciem szkoły znajdujące się na ich terenie. Dofinansowanie na podnoszenie jakości kształcenia zawodowego otrzymały powiaty: łukowski, biłgorajski, kraśnicki, opolski, tomaszowski, hrubieszowski, puławski, bialski, lubelski, świdnicki i lubartowski.

Powiat łukowski z najwyższym dofinansowaniem

Najwyższe dofinansowanie otrzymał projekt *Edukacja, kwalifikacje i kompetencje w ramach systemu kształcenia zawodowego w Powiecie Łukowskim*. Zakłada on wzrost potencjału zawodowego aż 1398 uczniów i 56 nauczycieli kształcenia zawodowego z 4 zespołów szkół: Zespołu Szkół nr 1 w Łukowie – Technikum, Branżowej Szkoły I Stopnia, Zespole Szkół nr 2 w Łukowie – Technikum, Branżowej Szkoły I Stopnia, Zespole Szkół nr 3 w Łukowie – Technikum oraz Zespole Szkół w Stoczku Łukowskim – Technikum, Branżowej Szkole I Stopnia. – *Jesteśmy wdzięczni Zarządowi Województwa Lubelskiego – na czele z Panem Marszałkiem Jarosławem Stawiarskim – za możliwość reali-*

– *Cieszy nas, że kolejne szkoły skorzystają ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Pomoc młodemu pokoleniu w doskonaleniu umiejętności, to jeden z celów rozwoju naszego województwa* – Wicemarszałek Województwa Lubelskiego Michał Mulawa

– *W tej edycji konkursu zgłoszono do dofinansowania wiele ciekawych przedsięwzięć, istotnych dla rozwoju naszego regionu. Stąd dofinansowanie w wysokości ponad 90 mln zł uzyskały finalnie aż 34 projekty o łącznej wartości powyżej 100 mln zł.* – mówi Katarzyna Tokarczuk Dyrektor Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego.

Powiaty w trosce o kształcenie zawodowe

Wśród wszystkich wybranych do dofinansowania projektów sporą część stanowiły wnioski złożone przez powiaty

zacji projektu wspierającego rozwój kształcenia zawodowego w naszym powiecie. Jest to tym bardziej dla nas ważne, bo chcemy młodym ludziom zapewnić atrakcyjną ofertę edukacyjną, by nie musieli opuszczać naszego powiatu – powiedział Pan Dariusz Szustek, Starosta Łukowski.

W ramach działań zaplanowanych w projekcie przewidziano: zajęcia dodatkowe w zakresie kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych na rynku pracy, zajęcia dodatkowe umożliwiające uzyskiwanie oraz uzupełnianie wiedzy i umiejętności zawodowych,

100 mln zł – Dyrektor Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego Katarzyna Tokarczuk

– W tej edycji konkursu zgłoszono do dofinansowania wiele ciekawych przedsięwzięć, istotnych dla rozwoju naszego regionu. Stąd dofinansowanie w wysokości ponad 90 mln zł uzyskały finalnie aż 34 projekty o łącznej wartości powyżej

doskonalenie zawodowe nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, jak również staże uczniowskie. Jak zaznaczył Pan Starosta: *Bardzo ważną kwestią jest możliwość realizowania staży uczniowskich u pracodawców. Możemy to porównać do kształcenia żołnierzy. Dobrze jest przygotowywać żołnierza w jednostce, ale zanim nie wyślemy go na poligon, to nie zweryfikujemy jego umiejętności. Podobnie jest z uczniami. Bardzo istotne jest kształcenie ucznia w dobrze wyposażonym warsztacie w szkole, ale to dopiero w rzeczywistych warunkach rynku pracy uczeń może nabyte umiejętności wykorzystać.* Starosta Łukowski podkreśla również wagę otrzymanego dofinansowania: *Wsparcie Funduszy Europejskich jest niezwykle istotne. Pozwala na podnoszenie jakości kształcenia, rozwój uczniów i nauczycieli bez konieczności ponoszenia przez nich jakichkolwiek obciążeń finansowych.* Pan Dariusz Szustek zaznaczył, że w powiecie już widać wpływ wsparcia Funduszy Europejskich: *Już dostrzegamy efekty inwestowania w kształcenie zawodowe. Zauważalny jest wzrost chętnych zgłaszających się podczas procesu rekrutacji. W Zespole Szkół nr 1 utworzyliśmy 2 klasy więcej, a w Zespole Szkół nr 3 jeden dodatkowy oddział.*

Wartość projektu realizowanego przez powiat łukowski wynosi ponad 10 mln zł, z czego dofinansowanie ze środków EFS to niemal 9,2 mln zł.

Duże wsparcie dla Powiatu Kraśnickiego

Drugim pod względem wysokości dofinansowania jest projekt *Rozwój szkolnictwa zawodowego w Powiecie Kraśnickim*, o wartości ponad 7 mln zł, z czego środki unijne to ponad 6,3 mln zł. – *Objęliśmy wsparciem wszystkie szkoły prowadzące kształcenie zawodowe w powiecie, bo chcieliśmy ujednolicić wyposażenie pracowni w szkołach. Zależało mi na tym, by w każdej szkole dostępny był sprzęt na najwyższym poziomie, dostosowany do wymagań rynku pracy – podkreśla Andrzej Rolla, Starosta Kraśnicki. – We wcześniejszych latach zdarzały się przypadki, a wiem o czym mówię, bo byłem dyrektorem przez 21 lat, gdzie wypożyczaliśmy sobie sprzęt między szkołami. Proszę sobie wyobrazić sytuację, w której uczeń na egzaminie potwierdzającym kwalifikację, widzi po raz pierwszy dany sprzęt.*

Przecież są to sytuacje, które nie powinny mieć miejsca. Dzięki uzyskanemu wsparciu, będzie możliwe doposażenie pracowni przedmiotów zawodowych w nowoczesny sprzęt dostosowany do rynku pracy – dodaje.

– *Fundusze Europejskie wnoszą istotny wkład w rozwój kształcenia zawodowego. My, jako samorząd, nie bylibyśmy w stanie zabezpieczyć w budżecie takich środków na rozwój szkół prowadzących kształcenie zawodowe. Co ważne, Fundusze Europejskie już w znacznym stopniu przyczyniły się do poprawy jakości kształcenia w powiecie kraśnickim. Dzięki środkom unijnym możliwe było otwarcie nowego Centrum Kształcenia Zawodowego. Zaplanowane w projekcie działania, m.in. pozwolą wyposażać Centrum w niezbędny sprzęt – ocenia Andrzej Rolla.*

Głównym celem projektu jest dostosowanie kształcenia zawodowego 536 uczniów z powiatu kraśnickiego do wymagań rynku pracy i podniesienie kwalifikacji 37 nauczycieli. Ważnym elementem są także staże zaplanowane w przedsiębiorstwach. – *Nie ma lepszej drogi do wprowadzenia ucznia na rynek pracy. Dzięki stażom u pracodawcy uczeń może w rzeczywistych warunkach sprawdzić swoje umiejętności, pracuje ramię w ramię z doświadczonymi pracownikami. Dużą zachętą dla uczniów jest również wynagrodzenie. To ono sprawia, że czują się jak pracownicy danego zakładu pracy – zaznacza Starosta Kraśnicki.*

W projekcie przewidziano również inwestowanie w rozwój kadry pedagogicznej. – *Kształcenie nauczycieli jest niezwykle istotne. Nauczyciel jest przewodnikiem ucznia. To on musi nadążyć, a czasami nawet wyprzedzać to, co się dzieje na rynku pracy – podkreśla Andrzej Rolla.*

RPO WL zasila rynek pracy w fachowców

Dzięki wsparciu z RPO WL 2014–2020 Lubelskie zyska wykwalifikowanych fachowców, którzy w przyszłości zasilą rynek pracy. Przyznanie dofinansowania to dopiero początek. Z niecierpliwością czekamy na rezultaty projektów.

DW EFS

Wsparcie na start – preferencyjne pożyczki z Funduszy Europejskich

Jak mawiał Guy Kawasaki *Pomysły są łatwe. Wdrażanie jest trudne*. Każdemu z nas chociaż raz przeszła przez głowę myśl o własnym biznesie. I o ile, jak pisze Kawasaki, pomysły przychodzą dość łatwo, o tyle ich realizacja już taka prosta nie jest. Naprzeciw tym dylematom wychodzi wsparcie z Funduszy Europejskich w postaci tzw. instrumentów finansowych.

Gorąco zachęcam do korzystania z pożyczek na preferencyjnych warunkach. Dzięki nim możesz mieć najlepszego szefa na świecie – siebie – Dyrektor Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego Katarzyna Tokarczuk

Instrumenty zwrotne

Instrumenty zwrotne to pieniądze, które w określonym czasie należy oddać, ale dzięki zaangażowaniu środków unijnych, na preferencyjnych warunkach. Wśród różnych instrumentów finansowych znalazła się pożyczka dla osób chcących rozpocząć przygodę z przedsiębiorczością.

W 2016 roku Zarząd Województwa Lubelskiego podpisał umowę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego (BGK) na realizację projektu pn. *Fundusz Funduszy Województwa Lubelskiego*. Projekt został wybrany w trybie pozakonkursowym w ramach *Działania 9.3 Rozwój przedsiębiorczości* Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 (RPO WL) i jest realizowany do końca grudnia 2023 roku. Zgodnie z założeniami, BGK jako Menedżer Funduszu Funduszy, wybrał Pośrednika Finansowego w województwie lubelskim. Została nim Biłgorajska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., która w 2018 r. podpisała umowę operacyjną pn. *Instrument Finansowy – Mikropożyczka 9.3*.

Preferencyjne pożyczki

W ramach zawartej umowy, osoby planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej na terenie województwa lubelskiego mogą starać się o udzielenie pożyczki na preferencyjnych warunkach. – *Gorąco zachęcam do korzystania z pożyczek na preferencyjnych warunkach. Dzięki nim możesz mieć najlepszego szefa na świecie – siebie* – zachęca Dyrektor Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego Katarzyna Tokarczuk.

O pożyczkę mogą ubiegać się osoby, które mają 30 lat

i więcej oraz m.in. są bezrobotne lub bierne zawodowo i zamieszkują na terenie województwa lubelskiego. Głównym celem projektu jest ułatwienie przyszłym przedsiębiorcom z naszego regionu dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć gospodarczych.

Parametry pożyczki

Pożyczka dla osób bezrobotnych lub biernych zawodowo udzielana jest na preferencyjnych warunkach:

- » oprocentowanie – 0,2 stopy bazowej;
- » okres spłaty – do 7 lat;
- » okres karencji w spłacie – do 6 miesięcy;
- » wartość pożyczki – do 98 tysięcy złotych;
- » dodatkowe opłaty lub prowizja – brak.

Pasja pomysłem na biznes

Konfucjusz powiedział *Wybierz pracę, którą kochasz i nie przepracujesz ani jednego dnia więcej w Twoim życiu*. Już nie jedna osoba zdecydowała się założyć własną działalność gospodarczą i realizować swoje pasje dzięki preferencyjnym pożyczkom w ramach środków RPO WL. W ramach pomocy zwrotnej powstały m.in. przedsiębiorstwo Lazy Bear Pawła Góry, który tworzy ręcznie robione lampki, stolki, szyldy, stoliki kawowe, lustra itp. czy Pizzeria Saponi Mariusz Kmiec.

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie barr.org.pl

DW EFS

Ponad 101 mln zł z Funduszy Europejskich na OZE dla lubelskiego biznesu!

Perspektywa finansowa Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 dobiega końca, ale wydatkowanie środków Unii Europejskiej nie zwalnia. Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości ogłosiła wyniki kolejnego konkursu, tym razem na dofinansowanie projektów w ramach *Działania 4.2 Produkcja energii z OZE w przedsiębiorstwach*. Umowy sukcesywnie podpisuje 198 firm z naszego regionu na łączną kwotę dofinansowania ponad 101 mln zł, zaś wartość planowanych inwestycji przekracza 225 mln zł.

Zwiększenie środków w konkursie

Po raz drugi w ramach RPO WL 2014–2020 lubelscy przedsiębiorcy mogli wnioskować o dofinansowanie na realizację projektów związanych z wytwarzaniem energii z OZE. W obu naborach złożonych zostało ponad 750 wniosków, na łączną kwotę dofinansowania ponad 358 mln zł. W efekcie, w obu konkursach wybranych zostało 400 projektów, ich dofinansowanie opiewa na blisko 207 mln zł, natomiast całkowita wartość projektów to ponad 466 mln zł.

– *Efekty realizacji takich projektów to sukces nie tylko na poziomie przedsiębiorstw, ale także dla całego regionu. Lubelszczyzna wypełnia zadania pakietu energetyczno-kli-*

Lokalne źródła energii

Wsparcie w ramach tego działania obejmowało m.in. inwestycje w budowę jednostek wytwarzania energii wykorzystujących energię wiatru, słońca, geotermii i wody, a także energii, której źródłem są biomasa i biogaz. Projekty mogły dotyczyć budowy jak i modernizacji dystrybucyjnych sieci elektroenergetycznych oraz tworzenia lokalnych, małych źródeł energii produkujących zarówno energię elektryczną, jak i ciepło z OZE.

Maksymalne dofinansowanie dla sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw wynosiło 2,5 mln zł, natomiast spółki prawa handlowego (z większością udziałów jedno-

– Wzrost świadomości energetycznej wprost przekłada się na zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i poprawę efektywności energetycznej w sektorze przedsiębiorstw. Mówiąc językiem korzyści, firmy realizujące inwestycje w tym działaniu mogą liczyć na realne oszczędności, zaś my jako społeczeństwo na spadek emisji gazów cieplarnianych – Dyrektor Lubelskiej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości w Lublinie Magdalena Filipek-Sobczak

matycznego Unii Europejskiej oraz Strategii Europa 2020, a co więcej, realizacja projektów w tym działaniu wpływa także na zrównoważony rozwój regionu i bezpieczeństwo energetyczne lubelskiej gospodarki. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że zainteresowanie lubelskiego biznesu tym programem było i nadal pozostaje ogromne. Dlatego w odpowiedzi na tak duże potrzeby, 15 października br. decyzją Zarządu Województwa Lubelskiego zostały zwiększone środki w ostatnim naborze o blisko 71 mln zł – podkreśla Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski.

stek samorządu terytorialnego) mogły wnioskować o 3 mln zł. Celem projektów wybranych do dofinansowania w obu naborach są inwestycje w budowę instalacji OZE, które w skali roku mają wytwarzać w sumie ok. 105 tys. MWh/rok energii elektrycznej.

LAWP w Lublinie

Aktywizacja zawodowa – zaplanowany, dostosowany – Twój projekt na lepsze jutro

Wsparcie realizowane w ramach funduszy unijnych doskonale wpisuje się w definicję projektu jako przedsięwzięcia, zmierzającego do osiągnięcia założonego celu, z określonym początkiem i końcem realizacji. Prowadzi do niego starannie zaplanowana ścieżka, na końcu której czekają nie tylko zmiana i nadzieja na lepsze jutro, ale przede wszystkim nowe kwalifikacje i możliwości zawodowe.

Już ponad 32 tysiące osób skorzystało z poradnictwa zawodowego, szkoleń oraz staży w ramach aktywizacji zawodowej – działań wdrażanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie z zakresu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 – informuje Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie Andrzej Pruszkowski.

Wsparcie krok po kroku

Punktem wyjścia w celu opracowania Indywidualnego Planu Działania, stanowiącego podwaliny pod dalsze wsparcie projektowe jest diagnoza potrzeb uczestnika. Dużą rolę na tym etapie odgrywa konsultacja z psychologiem i działania motywacyjne, by przejść z „trybu” NIE na TAK. Niskie kwalifikacje czy długotrwałe bezrobocie to czynniki, które potęgują poczucie bezradności i braku nadziei na lepsze jutro. Wzmocnienie postaw uczestnika, wspieranie go w samodzielnym dokonywaniu zmian, dążeniu do celu, a tym samym budowaniu wiary, że może być lepiej – to kluczowe założenia początkowe każdego projektu. Praca z psychologiem, trenerem pracy czy doradcą zawodowym przybiera postać spotkań indywidualnych oraz warsztatów grupowych. Indywidualny Plan Działania – to postawienie diagnozy sytuacji zawodowej, kompetencji, kwalifikacji i doświadczenia, pozwala ruszyć do przodu i dostosować wsparcie do potrzeb uczestnika projektu.

Krok drugi – szkolenia zawodowe

Kolejnym etapem są szkolenia zgodne ze zdiagnozowanymi potrzebami i potencjałem uczestników. Ich tematyka wynika m.in. z deficytu zawodów w miejscu realizacji projektu, weryfikowanym zazwyczaj w oparciu o rzetelne i sprawdzone źródło tj.: *Barometr zawodów* (dostępny na stronie wuplublin.praca.gov.pl). Przykładowy katalog szkoleń zawodowych we wdrażanych aktualnie projektach przez WUP w Lublinie w ramach Działania 9.1 Aktywizacja zawodowa RPO WL 2014–2020, to m.in:

» opiekun/ka osoby starszej,

- » spawacz MIG/ MAG,
- » operator koparko-ładowarki,
- » florysta,
- » kucharz,

- » grafik komputerowy,
- » specjalista ds. księgowości i kadr i płac,
- » monter systemów fotowoltaicznych.

Co ważne, szkolenia zawodowe obligatoryjnie kończą się egzaminem zewnętrznym i otrzymaniem certyfikatu – potwierdzeniem uzyskania kwalifikacji w danej branży. Dodatkowo uczestnikom przysługuje stypendium szkoleniowe, zwrot kosztów dojazdu czy kosztów opieki nad osobą zależną.

Praktyka

Kolejnym etapem w projekcie jest praktyka, czyli nabywanie umiejętności i doświadczenia w formie staży zawodowych. W projektach współfinansowanych ze środków unijnych w ramach *Działania 9.1*, staż trwa co najmniej 3 miesiące i nie dłużej niż 6 miesięcy kalendarzowych i nawiązuje tematycznie/branżowo do ukończonego szkolenia zawodowego. Jako przykład możemy podać osobę, która ukończyła szkolenie z zakresu logistyki/spedytor i wtedy staż odbędzie u potencjalnego pracodawcy z branży logistyki, transportu czy spedycji. Warto zaznaczyć, że w tym okresie stażyscie przysługuje stypendium stażowe.

Pośrednictwo pracy

Pośrednik pracy pełni rolę inicjatora konfrontacji pomiędzy potencjalnym pracownikiem i potencjalnym pracodawcą. Osoby z brakiem doświadczenia zawodowego często nie potrafią opracować dokumentów aplikacyjnych i zidentyfikować odpowiednich ofert pracy, co skutkuje odrzuceniem kandydatur przez pracodawców. Ten etap działań projektowych ma na celu organizowanie kontaktów z pracodawcami, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej, udostępnianie pracodawcom poszukującym pracowników informacji o uczestnikach projektu pod kątem ich ewentualnego zatrudniania.

Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie w IV kwartale 2020 roku podpisał 16 umów z Wnioskodawcami na realizację projektów z zakresu Aktywizacji zawodowej – *Działanie 9.1* w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020.

WAŻNE: Pamiętajmy, że działania projektowe w dobie pandemii COVID-19 mogą ulegać zmianom w zakresie terminowości rekrutacji do projektów oraz realizowanych form wsparcia. Wszelkich informacji udzielają realizatorzy projektów.

Informacje na temat rekrutacji do projektów opublikowane są w zakładce „Wyszukiwarka dotacji” na stronie internetowej funduszeuropejskie.gov.pl/wyszukiwarka/ w zakładce wsparcie dla osób powyżej 30 lat.

WUP w Lublinie

NAZWA WNIOSKODAWCY	TYTUŁ PROJEKTU
1 SEMIUS SP. Z O.O.	Przez aktywność do zatrudnienia
2 SEMIUS SP. Z O.O.	Od bierności do zatrudnienia
3 HN PARTNERS KAMIL WALACZKIEWICZ ADRIAN NOWAK S. C.	Głowa do góry!
4 7CUBES SP. Z O.O.	Chcieć to móc - przepis na sukces
5 ITEB BEATA MIERZEJEWSKA	Z nową energią na lubelskim rynku pracy
6 OŚRODEK SZKOLENIA DOKSZTAŁCANIA I DOSKONALENIA KADR "KURSOR" PIOTR WASAK	Kurs na kwalifikacje
7 BENEFIT PROJEKT ANDRZEJ BÓZEK	Krok do sukcesu
8 FUNDACJA "EGO"	Nowe otwarcie
9 BENEFIT PROJEKT ANDRZEJ BÓZEK	Druga do aktywizacji
10 CUSTOM MEDIA GROUP AGNIESZKA KĘDZIEWSKA	Nowe możliwości!
11 AKADEMICKIE STOWARZYSZENIE INICJATYW SPOŁECZNO - EDUKACYJNYCH	Lubelszczyzna kwalifikacji
12 POLSKIE STOWARZYSZENIE PEDAGOGÓW I ANIMATORÓW KLANZA	AAZ - Akademia Aktywizacji Zawodowej
13 CENTRUM SZKOLEN I INNOWACJI SP. Z O.O.	Zawodowy restart
14 CUSTOM MEDIA GROUP AGNIESZKA KĘDZIEWSKA	Zaktywizowany-Zatrudniony
15 FUNDACJA FUGA MUNDO	Zawodowy restart!
16 GOELA KRYSZYNA AKUSTICA.MED	Krok do kariery

KOSZT CAŁKOWITY PROJEKTÓW
14 941 334,67 zł

KWOTA WNIOSKOWANEGO
DOFINANSOWANIA
14 194 264,77 zł

WARTOŚĆ UE
12 700 134,42 zł

► Grafika przedstawia ogólne zestawienie z informacją na temat wnioskodawcy oraz tytułu projektów realizowanych w ramach Działania 9.1 Aktywność zawodowa oraz kwoty tych projektów

ZAPRASZAMY DO KONTAKTU

Punkt Kontaktowy RPO w Wojewódzkim
Urzędzie Pracy w Lublinie
ul. Obywatelska 4, 20-092 Lublin, tel. 81
46-35-363 lub 605 903 491,
e-mail: punkt.konsultacyjny@wup.lublin.pl

► Na grafice dane kontaktowe Punktu Kontaktowego RPO w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Lublinie

Jak w województwie lubelskim usuwany jest azbest – rozmowa

O tym jak szkodliwy jest azbest oraz jak nasz region radzi sobie z jego usuwaniem rozmawialiśmy z Członkiem Zarządu Województwa Lubelskiego Sebastianem Trojakiem.

► Zdjęcie przedstawia prace podczas usuwania szkodliwego azbestu z budynku. Foto: Marcin Tarkowski

Świadomość społeczeństwa odnośnie szkodliwości azbestu znacznie wzrosła. Nie wszyscy jednak zdają sobie sprawę, że z pomocą Funduszy Europejskich jest on usuwany z lubelskich gospodarstw domowych. Jakie skutki dla naszego zdrowia ma obcowanie z tym szkodliwym materiałem oraz jak nasz region radzi sobie z jego usuwaniem?

Chorobotwórcze oddziaływanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Jest on przyczyną pylicy azbestowej, chorób opłucnej oraz nowotworów. Mieszkańcy naszego województwa dobrze wiedzą jak szkodliwy jest azbest, a o świadomości jego negatywnego wpływu na zdrowie, świadczy liczba zgłoszeń w unijnym projekcie pn. *System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego*, który prowadzimy w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego. Tylko w ramach ostatniego naboru, który zakończył się w lipcu 2020 roku, przyjęto ponad 10 tys. zgłoszeń.

Ile środków przeznaczono na realizację projektów oraz jakim zainteresowaniem cieszył się on w poprzednich latach?

Wartość projektu to prawie 44 miliony złotych. Warto zaznaczyć, że realizujemy go od września 2018 roku, a ilość

zatwierdzonych zgłoszeń przekłada się na ponad 76 tys. ton materiałów azbestowych podlegających utylizacji. W ramach projektu przeprowadziliśmy już cztery nabory wniosków na usuwanie z gospodarstw domowych materiałów zawierających azbest. W trakcie pierwszego naboru łącznie do realizacji zatwierdzono ponad 10,5 tys. zgłoszeń od mieszkańców. W drugim było ich ponad 6 tys., a w trzecim przeszło 6,5 tysiąca. Do tych liczb należy dodać ostatni (czwarty) nabór, o którym wspomniałem wcześniej.

Jak wygląda procedura zgłoszeń do usunięcia azbestu w ramach projektu?

Proces naboru wniosków rozpoczyna się w gminach, gdzie gminni koordynatorzy przyjmują zgłoszenia od mieszkańców w określonym czasie naboru. Następnie koordynatorzy przeprowadzają weryfikację zgłoszonych lokalizacji. Drugim etapem oceny jest weryfikacja przez pracowników Filii Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, którzy odpowiadają za wsparcie realizacji projektu w poszczególnych regionach województwa lubelskiego. Ostatnim etapem weryfikacji jest ocena zgłoszeń przez pracowników Regionalnego Biura Projektu. Po zakończeniu trzech etapów weryfikacji, zgłoszenia mieszkańców są zatwierdzane przez Zarząd Województwa Lubelskiego.

Kto zajmuje się usuwaniem azbestu z gospodarstw domowych?

Wspomniane wcześniej listy zgłoszeń trafiają do wykonawców. Firmy te zapewniają demontaż elementów zawierających rakotwórczy eternit, zajmują się też ich transportem i utylizacją. Wszystkie te kroki podejmowane są zgodnie z zachowaniem wszelkich norm bezpieczeństwa. Ponadto przedsiębiorstwa dbają też o to, by odpady azbestowe były składowane w przeznaczonym do tego miejscu – w ten sposób eliminujemy zjawisko powstawania dzikich wysypisk azbestowych. Zachęcam Państwa do odwiedzenia strony internetowej azbest.lubelskie.pl, gdzie szczegółowo opisujemy projekt oraz całą procedurę naboru wniosków.

Tarcza antykryzysowa – działania z Funduszy Europejskich w obliczu pandemii

Tarcza Antykryzysowa przez kilka ostatnich miesięcy była odnawiana przez wszystkie przypadki. Pisali i mówili o niej ekonomiści, politycy, pracodawcy i przedsiębiorcy. Jej podstawowym celem było utrzymanie maksymalnej liczby miejsc pracy. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) w naturalny sposób został w te działania włączony i skutecznie finansuje te, dotyczące ochrony najmłodszych uczestników rynku pracy.

– W województwie lubelskim programy wspierające przedsiębiorców i pracowników w ramach Tarczy Antykryzysowej wdrażane są przez Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie – informuje Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie Andrzej Pruszkowski. I dodaje: – Źródło regulacji finansowej stanowi Europejski Fundusz Społeczny, jako główny instrument finansowy Unii Europejskiej. Przewiduje on, oprócz dotychczasowych działań mających na celu aktywizację zawodową i wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych, również możliwość wsparcia dla przedsiębiorców zgodnie z ustawą COVID-19 w ramach programów operacyjnych.

Pośrednictwo zawodowe

W ramach PO WER powiatowe urzędy pracy z terenu województwa lubelskiego od 1 stycznia br. realizują półtoraroczne projekty o łącznej wartości ponad 108 mln zł, ukierunkowane na aktywizację zawodową osób bezrobotnych poniżej 30. roku życia, co daje możliwość skorzystania młodym osobom bezrobotnym z pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, w tym m.in. ze szkoleń, bonów szkoleniowych, staży, i doposażenia/wyposażenia stanowiska pracy oraz pozyskania jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020, podpisane zostały umowy z powiatowymi urzędami pracy z terenu województwa na realizację półtorarocznych projektów o łącznej wartości ponad 105 mln zł. Stanowi to wsparcie finansowe ukierunkowane na aktywizację zawodową osób bezrobotnych powyżej 30. roku życia. Osoby bezrobotne mogą skorzystać z pośrednictwa i poradnictwa zawodowego, szkoleń i staży zawodowych oraz pozyskać jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Pomoc w czasach pandemii

Jednocześnie w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom pandemii koronawirusa powstał program dopłat do wynagrodzeń z Europejskiego Funduszu Społecznego, którego operatorem są powiatowe urzędy pracy z terenu województwa lubelskiego. Program jest skierowany do:

- » mikroprzedsiębiorców oraz właścicieli małych i średnich firm,
- » przedsiębiorców niezatrudniających pracowników, tzw. samozatrudnionych,
- » organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, kościelnych osób prawnych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielni socjalnych i spółek non-profit.

Otrzymanie dofinansowania, jak również jego wysokość, uzależnione jest od spadku obrotów firmy spowodowanych epidemią o minimum 30% oraz od liczby pracowników objętych wsparciem. Przyznawana pomoc jest bezzwrotna i może wynieść od 50 do 90% minimalnego wynagrodzenia ze składkami przez okres 3 miesięcy. Kwoty dofinansowania, które można pozyskać wynoszą od 4 500 zł do 8 100 zł przez 3 miesiące na jedno miejsce pracy. Program jest realizowany przez powiatowe urzędy pracy i ma na celu ochronę miejsc pracy oraz zminimalizowanie negatywnych skutków pandemii koronawirusa.

Województwo lubelskie przeznaczyło z EFS na ten program w sumie prawie 208,5 mln zł, z czego dla pracowników i przedsiębiorców poniżej 30. roku życia w ramach PO WER środki w wysokości nieco ponad 69 mln zł, natomiast w ramach RPO WL dla pracowników i przedsiębiorców powyżej 30. roku życia w kwocie 118 mln zł (oraz wygenerowane oszczędności w wysokości nieco ponad 21 mln zł), co daje naszemu regionowi 3. miejsce w kraju (więcej środków wygospodarowały jedynie województwa dolnośląskie i śląskie). Tylko do końca października br. dofinansowano 40 341 miejsc pracy, ale obecnie trwają prace legislacyjne nad zmianą przepisów w zakresie przedłużenia udzielania tego rodzaju pomocy do dnia 30.06.2021 r. (obecne przepisy wskazują możliwość przyznawania pomocy do 31.12.2020 r.).

Szczegółowe informacje na temat Tarczy Antykryzysowej dostępne są na stronach internetowych urzędów pracy, power-wuplublin.praca.gov.pl oraz na stronie rpo.lubelskie.pl/wup.

WUP w Lublinie

Inicjatywa Trójmorza

w regionach Europy Środkowej

Już w marcu 2021 roku w Lublinie odbędzie się Samorządowy Kongres Gospodarczy II Forum Regionów Trójmorza. Pandemia koronawirusa spowodowała, że wydarzenie zostanie zorganizowane w formule on-line, co oznacza, że będzie dostępne dla uczestników na stronie congress.lubelskie.pl

Lubelskie gospodarzem

Realizacja Kongresu zaplanowana została w dniach 2–3 marca 2021 roku i odbywać się będzie w Lubelskim Centrum Konferencyjnym. Rolę gospodarza pełnić będzie Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski. Celem spotkania jest wzmacnianie spójności regionów Unii Europejskiej poprzez rozwijanie bliskiej współpracy społeczno-gospodarczej, naukowej i kulturalnej regionów państw Europy Środkowej deklarujących udział w Inicjatywie Trójmorza.

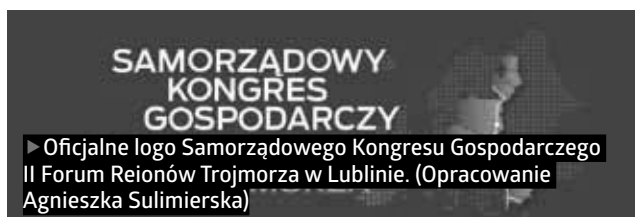
Polska inicjatywa, międzynarodowe korzyści

Forum Regionów Trójmorza zainicjował w 2018 roku w Rzeszowie Prezydent RP Andrzej Duda. W Lublinie odbędzie się druga edycja tego wydarzenia wraz z towarzyszącym mu pierwszym Samorządowym Kongresem Gospodarczym, którego gospodarzem jest Samorząd Województwa Lubelskiego. Mamy nadzieję, że Kongres stanie się cyklicznym międzynarodowym wydarzeniem gospodarczym skupiającym przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej, sektora nauki i biznesu z państw członkowskich Inicjatywy Trójmorza, przedstawicieli partnerów strategicznych – Unii Europejskiej, Stanów Zjednoczonych i Niemiec oraz regionów partnerskich Lubelszczyzny z Europy Wschodniej.

Współpraca na rzecz rozwoju

Wśród tematów podejmowanych w trakcie Kongresu i Forum znajdują się m.in.: współpraca gospodarcza regionów Trójmorza oraz ich konkurencyjność. Ponadto poruszone zostaną tematy współpracy międzyregionalnej i transgranicznej oraz funduszy UE. Ważnymi punktami obrad będą także: Fundusz Trójmorza, transport i logistyka w kontekście Via Carpathia, inwestycje i ochrona środowiska naturalnego, innowacyjna gospodarka-nauka-biznes, cyfryzacja oraz bezpieczeństwo energetyczne i zrównoważony rozwój. Nie zabraknie również takich tematów jak rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze, turystyka, a także B2B/Networking biznesowy.

Szczególne znaczenie dla regionów Trójmorza ma

rozbudowywanie współpracy wokół szlaku Via Carpatia. W tym kontekście organizacja Kongresu i Forum jako płaszczyzny współpracy regionów inicjatywy będzie stanowić uzupełnienie działań realizowanych na poziomie ponadnarodowym i kolejny krok do rozwoju gospodarczej współpracy międzyregionalnej. W celu zacieśnienia i zoptymalizowania kontaktów regionalnych w ramach wydarzenia, planowane jest powołanie Sieci Gospodarczej Regionów Trójmorza i podpisanie listu intencyjnego przez zainteresowane samorządy.

Rozwój współpracy

Współpraca państw w ramach Trójmorza powstała w 2015 roku z inicjatywy prezydentów Polski i Chorwacji. Obecnie członkami grupy jest 12 państw położonych między Adriatykiem, Bałtykiem i Morzem Czarnym (Austria, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry). Partnerami strategicznymi Inicjatywy są USA i Niemcy. Polska aktywnie uczestniczy we wszystkich działaniach związanych z inicjatywą. Podczas Światowego Forum Ekonomicznego, które odbyło się w styczniu 2020 roku w Davos, Wicepremier i Minister Aktywów Państwowych Jacek Sasin zapowiedział powołanie Rady Biznesu, w skład której wejdą prezesi największych firm Europy Środkowo-Wschodniej, a jej zadaniem będzie biznesowe współdziałanie w regionie Trójmorza.

Samorządowy Kongres Gospodarczy II Forum Regionów Trójmorza w Lublinie został objęty Patronatem Honorowym Prezydenta RP Andrzeja Dudy.

DGWP

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich

Główny Punkt Informacyjny w Lublinie

pon. 7:30–18:00; wt.–pt. 7:30–15:30
ul. Stefczyka 3b, 20-151 Lublin
tel.: (81) 441 68 64, (81) 441 68 65
e-mail: kontakt@feu.lubelskie.pl

Lokalny Punkt Informacyjny w Białej Podlaskiej

pon. 7:30–18:00; wt.–pt. 7:30–15:30
ul. Warszawska 14, 21-500 Biała Podlaska
tel.: (83) 343 58 44, fax: (83) 342 28 82
e-mail: bialapodlaska@feu.lubelskie.pl

Lokalny Punkt Informacyjny w Zamościu

pon. 7:30–18:00; wt.–pt. 7:30–15:30
ul. Partyzantów 3, 22-400 Zamość
tel.: (84) 63 80 267
e-mail: zamosc@feu.lubelskie.pl

Lokalny Punkt Informacyjny w Chełmie

pon. 7:30–18:00; wt.–pt. 7:30–15:30
pl. Niepodległości 1, 22-100 Chełm
tel.: (82) 56 51 921, (82) 56 30 208
e-mail: chelm@feu.lubelskie.pl

Lokalny Punkt Informacyjny w Puławach

pon. 7:30–18:00; wt.–pt. 7:30–15:30
ul. Augusta Emila Fieldorfa-Nila 18, lokal 19 (budynek HTM), 24-100 Puławy; tel.: 514 924 214
e-mail: pulawy@feu.lubelskie.pl
Punkt funkcjonuje do 31 grudnia 2020 r.

Departament
Zarządzania
Regionalnym
Programem
Operacyjnym

pon.–pt. 7:30–15:30
ul. Stefczyka 3b, 20-151 Lublin
tel.: (81) 441 67 38, fax: (81) 441 67 40
e-mail: drpo@lubelskie.pl

Departament
Wdrażania
Europejskiego
Funduszu Rozwoju
Regionalnego

pon.–pt. 7:30–15:30
ul. Stefczyka 3b, 20-151 Lublin
tel.: (81) 441 65 75, fax: (81) 441 65 76
e-mail: defrr@lubelskie.pl

Departament
Wdrażania
Europejskiego
Funduszu
Społecznego

pon.–pt. 7:30–15:30
ul. Czechowska 19, 20-072 Lublin
tel.: (81) 441 68 43, fax: (81) 441 68 53
e-mail: efs@lubelskie.pl

Lubelska Agencja
Wspierania
Przedsiębiorczości
w Lublinie

pon.–pt. 7:30–15:30
ul. Wojciechowska 9a, 20-704 Lublin
tel.: (81) 462 38 12, (81) 462 38 31
fax: (81) 462 38 40
e-mail: lawp@lubelskie.pl

Wojewódzki
Urząd Pracy
w Lublinie

pon.–pt. 7:30–15:30
ul. Obywatelska 4, 20-092 Lublin
tel.: (81) 463 53 63
e-mail: punkt.konsultacyjny@wup.lublin.pl

Biuro
Certyfikacji

pon.–pt. 7:30–15:30
ul. Stefczyka 3, 20-151 Lublin
tel.: (81) 441 65 82, fax: (81) 441 65 79
e-mail: certyfikacja@lubelskie.pl

Biuro Rzecznika
Funduszy
Europejskich

pon. 7:30–17:30; wt.–pt. 7:30–15:30
ul. Stefczyka 3, 20-151 Lublin
tel.: (81) 478 13 31, fax: (81) 478 13 32
e-mail: rzecznikrpo@lubelskie.pl